

Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçim Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi
Examining the Relationships Between Religious Attitudes, Romance, and Spouse Choice Preferences in University Students

Necla Koca

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, Gaziantep, Türkiye

Religious Culture and Ethics Teacher, Ministry of National Education, Gaziantep, Türkiye

ncla.koca2708@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7050-1714>

Sema Yılmaz

Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

Asst. Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet University, Theology Faculty, Department of Philosophy and Religion, Sivas, Türkiye

semayilmaz@cumhuriyet.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-5076-1500>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi / **Article Type:** Research Article

Geliş Tarihi: 23 Temmuz 2023 / **Date Received:** 25 July 2023

Kabul Tarihi: 15 Eylül 2023 / **Date Accepted:** 15 September 2023

Yayın Sezonu: Eylül 2023 / **Pub Date Season:** September 2023

Cilt: 7, Sayı: 1, Sayfa: 254-280 / Volume: 7, Issue: 1, Pages: 254-280

Atıf: Koca, Necla-Yılmaz, Sema. "Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçim Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi". *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (Eylül 2023), 254-280.

Citation: Koca, Necla-Yılmaz, Sema. "Examining the Relationships Between Religious Attitudes, Romance, and Spouse Choice Preferences in University Students". *Journal of Divinity Faculty of Kastamonu University* 7/1 (September 2023), 254-280.

İntihal: Bu makale özel bir yazılımla (iThenticate) taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. Plagiarism: This article has been scanned special software (iThenticate). No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement:

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Necla Koca, Sema Yılmaz).

Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Sema Yılmaz danışmanlığında 17/08/2021 tarihinde tamamladığımız "Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçim Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği)" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye, 2021)./ This article is extracted from my master thesis entitled "Examining the Relationships Between Religious Attitudes, Romance and Spouse Choice Preferences in University Students (Sivas Cumhuriyet University Example)", was completed on 17/08/2021 supervised by Asst. Prof. Dr. Sema Yılmaz (Master's Thesis, Sivas Cumhuriyet, University, Sivas, 2021).

Etik Kurul İzni

Araştırma için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurulunun 27.12.2018 Tarihli 8 sayılı kararı ile etik onayı alınmıştır. /Ethical approval was obtained for the study with the decision of Sivas Cumhuriyet University Scientific Research and Publication Ethics Social and Human Sciences Committee on 27.12.2018 with the number 8.

Yazar Katkıları/ Author Contributions

Çalışmanın Tasarlanması / Conceiving the Study: NK (%55), SY (%45)

Veri Toplanması / Data Collection: NK (%80), SY (%20)

Veri Analizi / Data Analysis: NK (%70), SY (%30)

Makalenin Yazımı / Writing up: NK (%70), SY (%30)

Makale Gönderimi ve Revizyonu / Submission and Revision: SY (%90), NK (%10)

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Funding: The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Conflict of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Bu makale Creative Commons Atıf-Gayri Ticari Türetilmez 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This article is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial No Derivatives 4.0 International License

web: <http://dergipark.gov.tr/kuiff>

mailto: ilafdergi@kastamonu.edu.tr

Kastamonu University, Faculty of Theology, Kastamonu/Türkiye

Necla Koca- Sema Yılmaz/Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçimi Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Öz

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin dini tutum, romantizme yönelik tutumlar ve eş seçimine ilişkin tercihleri ile bu değişkenler arasındaki ilişkileri incelemektir. Eş seçimi, çeşitli faktörlerin rol oynadığı, tesadüfen gelişmeyen, oldukça karmaşık süreçlerden geçen bir karar olduğundan, bu seçimi etkileyen faktörler ve sınırlandırıcı inançların araştırılması önem taşımaktadır. Çalışmanın örneklemini 2018-2019 eğitim yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenim gören 374 kadın ve 319 erkek olmak üzere toplam 693 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma verilerini toplamak için *Sosyodemografik Bilgi Formu*, *Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu Ölçeği (REST)* ve *OK Dini Tutum Ölçeği* kullanılmıştır. Araştırma sonucunda dini tutum, romantizm ve eş seçim tercihleri arasında anlamlı düzeyde ilişkiler tespit edilmiştir. Cinsiyet ve fakülte değişkeni ile eş olarak seçilecek kişilerin eğitim, etnik kökeni ile dini tutum ve eş seçim tercihlerinde ve ölçek alt boyutlarında anlamlı düzeyde ilişkilerin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Katılımcılar arasında eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyinin kendisiyle aynı olmasını tercih edenlerin oranı diğerlerine göre daha yüksektir. Eş seçimi tutumunda eş adayında dini inançları belirleyici olarak gören katılımcıların oranı, ekonomik durum ve etnik kökeni belirleyici görenlere göre daha yüksektir. Romantizm ve eş seçimi ölçeği beraber yaşama alt boyutunun dini tutum ölçeğinden alınan toplam puan ile duyuşsal, davranışsal ve ilişkisel alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Romantizm ve eş seçimi ölçeğinin çaba gösterme alt boyutu ile dini tutum ölçeğinin duyuşsal alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin var olduğu araştırma sonucunda elde edilen bulgular arasındadır. Gelecek çalışmalarda farklı ve geniş örneklemlere ulaşılması ve bulguların evlilik kurumuna yönelik çalışma ve projelerde değerlendirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Dini Tutum, Eş Seçimi Tercihleri, Romantizm, Gençlik Dönemi.

Examining the Relationships Between Religious Attitudes, Romance, and Spouse Choice Preferences in University Students

Abstract

This research aims to examine university students' religious attitudes, attitudes toward romance, and preferences regarding mate selection and the relationships between these factors. Since mate selection is a decision in which various factors play a role, and that does not develop by chance and goes through quite complex processes, it is important to investigate the factors and limiting beliefs that affect this choice. The sample of the study consists of a total of 693 university students, 374 women, and 319 men, studying at Sivas Cumhuriyet University in the 2018-2019 academic year. *Sociodemographic Information Form*, *Attitudes About Romance and Mate Selection Scale (ARMSS)* and *OK Religious Attitude Scale* were used to collect research data. As a result of the research, significant relationships were detected between religious attitudes, romance, and mate selection preferences. It has been concluded that there are significant relationships between gender and faculty variables and the education, ethnicity, religious attitudes, and spouse selection preferences of the people to be selected as spouses and the sub-dimensions of the scale. Among the participants, the rate of those who prefer that the person to be chosen as a spouse has the same education level as themselves is higher than others. The rate of participants who see religious beliefs as determinants in their attitude towards choosing a spouse is higher than those who see economic status and ethnicity as determinants. A negative significant relationship was found between the total score obtained from the religious attitude scale of the cohabitation sub-dimension of the romance and partner selection scale and the affective, behavioral, and relational sub-dimensions. Among the findings of the research is that there is a positive significant relationship between the effort sub-dimension of the romance and mate selection scale and the affective sub-dimension of the religious attitude scale. It may be recommended to reach different and larger samples in future studies and to evaluate the findings in studies and projects regarding the institution of marriage.

Keywords: Psychology of Religion, Religious Attitude, Mate Choice Preferences, Romance, Youth Period.

Giriş

Yaşam boyu gelişim insanların birlikte yaşamalarını gerektirir ve bu ihtiyaç çeşitli sosyal ve kültürel faktörlerle etkileşime girmelerini sağlar. Bronfenbrenner, bu durumu ekolojik yaklaşım teorisi ile açıklamaktadır. Sosyal ve kültürel faktörlerin etki düzeyleri, bireyin kendisi dahil olmak üzere ilişki içinde olduğu insanlardan, daha soyut etik normlara, inançlara ve sosyoekonomik faktörlere kadar geniş bir kapsama sahiptir (1986, 723).

Kişilerin sistemleri etkileyip dönüştürdüğü birey merkezli gelişim modeline göre, insan davranışlarının içinde buldukları sistem ve ilişkilerden etkilendiği söylenebilir. Bronfenbrenner'in bakış açısına ek olarak, sosyal bilimlerin çeşitli bölümlerinde aile, insanlık adına ortak unsur olarak inşa edilmiş bir yapı ve sosyal alanda en yakın etkileşim sistemi olarak kabul edilir (Bronfenbrenner, 1986, 723-725). Her ailenin ictimai, iktisadi, fiziksel, ve duygusal fonksiyonları bulunmaktadır. Aile, bir yandan üyelerine ailenin istikrarı, korunması ve sürdürülmesi işlevlerini sağlarken, diğer yandan aile üyelerinin gelişimini destekler (Gladding, 2015, 81). Temel ilişkiler ağını oluşturan aile, bireyler üzerindeki psikososyal etkisini yaşamı boyunca sürdürür. Aile kurumunun dinamikleri, bireyleri yaşamları boyunca doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilerken söz konusu etki, diğer ailelerde ve bireylerinin her birinde gerçekleşmektedir (Bowen, 1966, 356).

Bir toplumu anlamanın temel yolu, o toplumu oluşturan insanların tercihlerini, yönelimlerini ve tutumlarını incelemektir. Tutumların incelenmesi bireylerin eğilimlerinin yordanabilmesi açısından önemli veriler sunmaktadır. Buna göre, tutumların üç bileşeninden söz edilebilir. Bunlardan birincisi "davranışsal öge" olmakla beraber sözlü ya da eylemsi ifadeye dayanır. İkincisi, "bilişsel öge" olup inançlara ve bilgilere; üçüncüsü ise, "duyuşsal öge" olup, bir nesne ya da olaya yönelik olumlu ve olumsuz hislere dayanmaktadır (Baysal, 1981, 123). İnsanların dine karşı tutumları, farklı durumlar ve seçenekler arasında verdikleri kararlar bağlamında yol gösterici bir güç olması nedeniyle psikolojik olarak incelenmesi gereken önemli bir faktördür. Günümüzde bireysel tercih ve bu tercihlere etki eden süreçler ile bireyselleşmenin de önemli bir yerinin olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda insanların romantik ilişkilere ilişkin inanç ve beklentilerinin belirlenmesi sosyal davranış biçimlerinin anlaşılması açısından incelenmeye değerdir.

Bireylerin almış oldukları kritik kararlardan birisi olan eş seçimine yönelik tutumları hakkında farklı teoriler ve fikirler bulunmaktadır. Eş seçiminde çeşitli süreçlerin ve faktörlerin rol oynadığı bilinmekle birlikte, bu seçimin tesadüfi olmadığı, oldukça karmaşık süreçlerden geçtiği kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu seçimi etkileyen faktörlerin araştırılması da önemli görülmektedir. Ülkemizde 1945-1950 yılları arası toplumsal yapıda değişimin başladığı, tarımda makineleşme ile kırsaldan kentlere göçlerin arttığı bir süreçtir.

Kadınların çalışma hayatına girmeleri, aile planlaması politikalarının yaygınlaşması, çekirdek aile tipine dönüşüm ve bireyci davranışların artması, aile kurumunun değişimini etkileyen gelişmelerdir. Toplumumuzda görülen bu gelişmeler, eş seçimi kararlarını da etkilemiştir. Görücü usulü evlilikler yerini bireylerin birbirlerini tanıyarak, flört ederek evlenme yaklaşımlarına bırakmıştır. Bireylerin tercihlerinin ön plana çıktığı, tanışarak evlenme, görücü usulünde görülen otoriter tavrın getirdiği sorunları ortadan kaldırmışsa da yeni problemleri beraberinde getirmiştir. Eş seçme sürecinde bireyler arasındaki romantik çekimin yoğunluğu, çift adaylarının değerlendirme aşamasında mantık ölçülerinden uzaklaşması neticesini doğurabilir. Eş seçim tercihlerinin sağlıklı olabilmesi için çiftlerin birbirlerini akılcı ve gerçekçi bir tutumla değerlendirmeleri gereklidir (Özgüven, 2014, 36). Alanyazın incelendiğinde, çekirdek aile kültürünün, bütün dünyadaki kuşaklar arası uçurumu büyüttüğü belirtilmekte olup klasik kültürün, kuşaklara aktarılamadığı vurgulanmaktadır (Apostolou, 2007; Güngör vd., 2011; Hamarta 2015; Tarhan, 2020). Tüm bu sonuçlar aile kurumunun değeri üzerinde yapılan çalışmaların ne derece önemli olduğunu ifade etmektedir. Üniversite gençliğinin evlilik hakkındaki tutumları ile ilgili olarak Türkiye Gençlik ve Aile araştırmasında ülkemizin yedi bölgesindeki devlet ve vakıf üniversitelerinden önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören 18-35 yaş aralığında 3 bin 266 katılımcının evlilik hakkındaki düşünceleri incelenmiştir. Evlenilecek kişinin kendisi ile aynı dinden olmasının önemli olduğunu belirten katılımcıların oranı %56,2 çıkmıştır (Tarhan, 2020). Dini değerlerin toplumumuzda önemli öncüllerden oluşu evlilik tercihlerinde de etkisini göstermektedir. Bu araştırmanın üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilere ilişkin yaşadıkları temel inançlarını belirleyerek bu alanda yaşanan sorunlara yönelik muhtelif önleyici ve geliştirici müdahalelere katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Böyle bir çalışma ihtiyacı, üniversitede öğrenim gören bireylerin karşı cinsle iletişim kurma, eş seçme ve evlilik planlama konularında yaşadıkları sorunlar nedeniyle ortaya çıkmıştır. Araştırmanın temel problemi "Üniversite öğrencilerinde dini tutum, romantizm ve eş seçimi tercihleri arasında ilişki var mıdır?" sorusudur. Dolayısıyla bu araştırma üniversite öğrencilerinin dini tutum, romantizm ve eş seçmeye yönelik tutum düzeyleri ile ilgili sınırlayıcı inançları belirlemenin yanı sıra bu değişkenler ile diğer sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamayı amaçlamıştır.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Dini Tutum

Tutum organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimidir. İnsanın tutumlarıyla beraber doğmadığı, onları sonradan edindiği görüşü genel kabul görmektedir. Bireyin tutumları bir takım nedenlerle oluşur, gelişir ve değişir. Benzeri durum dinî tutumlar için de geçerlidir (Arslan, 2009, 77). Din, insanların hayatta anlam bulma

çabalarında her zaman en önemli aktörlerden biri olmuştur. Varolduğumuz ilk günden itibaren anlamak, birleştirmek, kendini ifade etmek ve manevi yardım almak gibi pek çok işlevi olan din, bazı insanların hayatında diğerlerinden daha önemli yer edinmiş, bu nedenle insanlar dindarlar, dindar olmayanlar ve dinin varlığına inanmayanlar ayrımını gerekli kılmıştır. Dindar bir insanın hayatında dinin etkisi; insanın dinle olan bağının davranışlarına nasıl yansıdığına anlaşılmasına yardımcı olur. İnsanlar dini tutumlarına göre davranışlarını düzenleme, değiştirme ve yeniden dönüştürme ihtiyacı duyarlar. Bu bağlamda dindar insanın, davranışlarını dinin emir ve yasakları çerçevesinde değiştirme ve yeniden dönüştürme gibi bir takım becerilere sahip olması beklenir (Arslan, 2009, 91).

Soccio'a göre tanrısallık, tanrının varlığı ve iyiliksever gücün kaynağı olarak tanrının kabul edilmesidir (2010, 425). Her dinin kendine has uygulamaları vardır ve bu uygulamalar insanların hayatında farklı boyutlarda yer almaktadır. Bireylerin dini uygulama ve ritüellere bağlılıkları, bu ritüelleri nasıl uyguladıkları, onların dini tutum ve davranışlarını ortaya koymaktadır. Dindar bireyler, dini uygulama ve ritüelleri yerine getirmek için ön hazırlıklar yapar ve dinin ortaya koymakta belirleyici olduğu emir, yasa ve kurallara uymak için çaba gösterirler. Dinin gerekli gördüğü iş ve davranışlara yönelik adımlar atarken kendinin kontrol edebildiği becerileri kullanırlar. Ayrıca öz düzenleme becerilerinin dini inançlara uygun olarak etkin kullanılması, kişiyi ahlak dışı davranışlardan uzak tutmaya yardımcı olur ve kişiyi topluma yararlı davranışlar sergilemeye teşvik eden itici bir güç görevi görür (Baumeister-Heatherton, 1996, 1). Bu bağlamda dindarlık, kişinin sağlığını, mutluluğunu ve sosyal davranışını etkili bir şekilde kontrol eden ve düzenleyen psikolojik bir güçtür (Mc Cullough-Willoughby, 2009, 69). Dini inanç, insan davranışını yönetmek için belirli kural ve öğretilere hizmet eder. Böylece insan kendisine çizdiği dini sınırlara göre davranışlarını düzenler, belirli rutinler oluşturur, bu sınırların dışına çıkmamak için nefsinin kontrol eder, olaylara karşı tepkilerini değiştirir, duygu ve düşünce dünyasını belli ölçüde yönlendirir.

1.2. Romantizm ve Eş Seçimi

Romantik ilişkiler, insanların özgür iradesiyle belirlenen, tutku, sevgi ve yakınlık içeren arkadaşlıklar olarak tanımlanmaktadır (Sternberg, 1986, 119). İnsanlar sosyal varlıklardır bu bağlamda farklı insanlarla etkileşime geçme ve ilişki kurma ihtiyacı duyarlar (Duran-Hamamcı, 2010, 97). İki kişi arasında kurulan ilişki, dürüstlük, koruma, bağlılık uyandıran, hayatlarını birleştiren tarzda olabileceği gibi kişisel hayatları üzerinde kontrolü paylaşan, sınırları bulanıklaştıran, duygusal olarak yoğun bir bağ kuran ve ayrılıkta üzüntü uyandıran bir tarzda da olabilir.

Hayattaki en önemli kararlardan biri olan sağlıklı bir evliliğe sahip olmak için insanların kendi özelliklerinin farkında olması, ne istediğini bilmesi, eşten ve evlilikten beklentilerini ve karşı tarafın uygun olup olmadığını iyi analiz etmesi gerekir. Bu sebeple

evlilik kararı vermeden önce bu beklentiler önem taşımaktadır. Eş seçiminde gerçekçi beklentilere sahip olmak sağlıklı bir ilişki şansını artıracığından, tüm yönleriyle uyumluluk beklemek yanlış olur. Eş seçimi ve evlilik kurumu, günümüzde bireyin kişisel sorumluluğu olarak görülürken, eski geleneksel düzende halkın sorumluluğu olarak görülüyordu. Buna rağmen eş seçiminin modern toplum normlarına bağlı olmadığı da söylenemez. Bireyler, içinde yaşadıkları toplum içinde kendilerine yer edinebildikleri için kendilerini toplumun değerlerinden tamamen soyutlayamazlar (Özgüven, 2014). Eş seçimi konusunda iki farklı görüş vardır. *Homogami* yaklaşımına göre eş seçerken daha fazla ortak noktaya sahip olmak, sağlıklı bir ilişki şansını artırır. Bu tür evliliklerde eğitim, yaş, toplumsal normlar, ekonomik koşullar, inançlar ve ırka uygunluk, iletişim sorunu yaşama olasılığını azaltır. *Heterogami* yaklaşımında ise eş seçiminde zıt özelliklerin birbirini etkili bir şekilde tamamlayabileceği savunulur (Bener, 2011, 24-25).

Ceylan (1994) araştırmasında, eş adaylarının flört etmeye olumlu yaklaştıkları, flört ettikleri kişi ile evlenmeye istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu süreçte flört eden kişiler evlilik hayatına bir nebze de olsa benzerlikler yaşayabilmekte, bu sayede ileride karşılaşılabilecekleri sorunları önceden tahmin edebilmekte, ilişkinin olumlu ve olumsuz yanlarının farkında olabilmektedirler. Böylece elde ettikleri deneyimleri ve bu süreci değerlendirerek eş seçimine karar verebilirler.

Eş seçen bireylerde kültürel ve sosyo-ekonomik düzey ile değer benzerliğinin doğrudan ilişkili olduğu sonucuna ulaşılan araştırmalar bulunmaktadır. Bener (2011) tarafından yapılan araştırmada, erkek katılımcıların %32.5'i eş seçiminde ilk tercihlerinin dindarlık olduğunu belirtirken, kız öğrencilerin %43'ünün aynı yanıtı verdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Özgüven'in (2014) çalışmasında, katılımcıların %86'sının eş adaylarının dini inançlarının kendilerinin dini inançları ile uyumlu olmasını istediği sonucuna ulaşılmıştır. Babahanoğlu'nun (2020) araştırmasında ise erkeklerin aynı veya daha düşük eğitim düzeyine sahip bir kadınla evlenmeyi tercih ettiği, kadınlarınsa aynı veya daha yüksek eğitim düzeyine sahip bir erkekle evlenmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

1.3. Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçimi Tercihleri Arasındaki İlişkiler

Bireyler evlilik kurma konusunda kendilerine uygun buldukları bir kişi ile evliliğe yönelebilir ve eş olarak seçebilirler. Eş seçimi ile ilgili gerçek değerlendirmeler ve tutumlar bir yandan toplumun yapısını ve değer sistemini olumlu yönde etkilemesine rağmen diğer yandan eş seçiminde alınan kötü kararlar, uyumsuz ve mutsuz evlilikler bireysel ve toplumsal sorunlar zincirini oluşturmaktadır (Bilen, 1983, akt. Şener-Terzioğlu, 2008, 9). Toplumu oluşturan kişilerin sağlıklı bir eş seçimi yapmalarının aile sisteminin devamlılığı ve gerekliliği açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir.

Din ve değerler, insanları günlük hayatta yönlendiren sistemler bütünüdür (Kağıtçıbaşı, 2017, 35). İnsanların dini görüşleri, genel hatlarıyla hayat tercihleri, istekleri, arzuları ve belirli durumlar karşısında nasıl davranmaları gerektiği konusunda onlara yol gösterebilirken, subjektif anlamda en doğru ve uygun seçimi nasıl yapacaklarına dair bir vizyon katmaktadır (Mehmedoğlu, 2006). İnsanlık tarihi boyunca bireylerin yaşam alanlarına evrensel anlamlar katan ve yol gösterici gücünün en fazla hissedildiği alanlardan biri olan din, yakın ilişki biçimlerini de etkilemiştir. Bu aynı zamanda düşünce sistemi ve evlilik algısı açısından da önemlidir. Dini kurumların, insanların toplumsal hayattaki beklentileri çerçevesinde eş seçimine yönelik tutumlarını etkilediği ve birçok konuda normatif kısıtlamalar getirdiği söylenebilir. Evlilik, özünde kişinin genel yaşam becerilerinden olan sevme, sevilme, kendini güvende hissetme, ait olma gibi temel ihtiyaçlarını destekleyen bir kurumdur (Çelik, 2002).

Yetişkinlik döneminin, insanların evliliğe ilişkin ortak beklenti ve isteklerini öğrenmesi ve ilişki yaşaması için en önem taşıyan dönemlerden biri olduğu öne sürülmüştür. Bu süreçte ilişki tarzları bir kez deneyimlendiğinde, eş seçimine yönelik tutumlar birey üzerindeki etkisini gösterir. Romantik ilişkiler neticesinde teşekkül eden şemalar, bireylerin akranları ve yakın çevreleriyle kurdukları ilişkiler içinde gelişir ve romantik benlik kavramını oluşturur. Bir kişinin eş seçimini kapsamlı bir şekilde değerlendirmesi, eş adayında umduğu özellikleri belirlemesi ve romantik bir ilişkinin sürdürülmesi açısından beklentilerin gerçekçi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Özgüven, 2014, 36). Kişi eş seçerken, evleneceği kişide bulmak istediği özellikleri ve tercih sebeplerini bulmaya çalışır. İslam açısından ele alındığında, kadın ve erkeğin ikisinin de özgürce eş seçme hakkına sahip olduğu söylenebilir. Ülkemizde yapılan araştırmalarda (Durmazkul, 1991; Özgüven, 2014; Bener, 2011) eş adaylarının dindar olmasının, tercih sebebi olarak görüldüğü elde edilen sonuçlardandır. Eğitim düzeyi yükseldikçe eş seçiminde dindarlık faktörünün arka planda kaldığı araştırmalar olmasına rağmen dindarlık halen seçilen eşte aranan özelliklerden biri olarak kabul edilmektedir (Çelik, 2002). Rasyonel seçim teorisi, karar vermedeki davranış biçimlerini izah eden bir yaklaşım olarak; insanların günlük hayattaki davranışlarının yanı sıra dini davranış ve tutumlarını belirlerken kâr ve zarara dayalı olarak amaçlarına ulaşmalarına yardımcı olacak kararlar alma yönünde hareket ettiklerini söyler (Uçar-Selman, 2011, 92). Buradan yola çıkarak dinin aile içi ilişkilerde, varoluşsal sorulara cevap bulma, aileyi oluşturan temel taşlar olan anne, baba, çocuk ilişkileri ile eşler arasındaki ilişki ve etkileşim üzerinde olumlu bir etkisi olduğu ileri sürülebilir.

2. Yöntem

2.1 Araştırmanın Modeli

Üniversite öğrencilerine uygulanan ölçeklerden elde edilen puanlar üzerinden değerlendirilen bu çalışma nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüş ve betimsel analiz yapılmıştır. Araştırmada iki yahut daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini belirlemek için genel ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır (Karasar, 2015). Örneklem grubundan elde edilen sosyo-demografik veriler ile dini tutum ve eş seçmeye yönelik tutumların ortalama puanları korelasyonel olarak analiz edilmiştir.

2.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmaya 2018–2019 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenim gören 374 kadın (%53,9) ve 319 erkek (%46,0) olmak üzere toplam 693 üniversite öğrencisi katılmış olup katılımcıların 143'ü İlahiyat Fakültesi'nden (%20,6), 171'i Edebiyat Fakültesi'nden (%24,6), 123'ü BESYO'dan (%17,7), 115'i Eğitim Fakültesi'nden (%16,6) ve 141'i Meslek Yüksekokulu'ndandır (%20,3). Örneklemin belirlenmesinde olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden biri olan amaçlı (kasti) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı, örnekleme yönteminde araştırmacı, örnekleme dahil edilecek birimleri, önceki bilgi, deneyim ve gözlemlerinden hareketle araştırmacının amacına uygun olarak kendi yargısıyla belirler (Ural, 2011, 45). Ayrıca amaçlı örneklemin belirlenmesinde en kolay, hızlı ve ekonomik şekilde veri toplanması için kolayda örneklem tercih edilmiştir (Malhotra, 2004, 321, akt. Haşiloğlu vd., 2015, 20). Grupların seçiminde sosyo-demografik ve dindarlık düzeyleri açısından çeşitliliğe ulaşmak amacıyla farklı fakültelelerin öğrencilerinin katılımı sağlanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri anket yöntemiyle elde edilmiştir. Verileri toplamak için *Sosyo-Demografik Bilgi Formu*, romantizm ve eş seçimine yönelik tutumlara ulaşabilmek için *Romantizm ve Eş Seçimine Yönelik Tutumlar (REST) Ölçeği* ve katılımcıların dini tutum düzeylerini ölçmek için *Ok-Dini Tutum Ölçeği* uygulanmıştır.

2.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen sosyo-demografik bilgi formunda katılımcı öğrencinin cinsiyeti, fakültesi, hayatının büyük bir bölümünü geçirdiği yer, ailenin eğitim düzeyi, ekonomik durumu, aile birlikteliği, evlenmeyi seçeceği kişinin etnik kökeni, ekonomik durumu, inancı, yaş tercihleri ve eş olarak seçeceği kişinin kaç yaşında olması gerektiği gibi sorular sorulmuştur. Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin oranı %54 (n=374), erkek öğrenci oranı ise %46'dır (n=319). Buna göre, katılımcıların çoğunluğu kadındır. Katılımcıların fakültele göre dağılımı bakımından İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin oranı %20,6, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (BESYO) öğrencilerinin oranı %17,7, Edebiyat Fakültesi öğrencileri %24,7, Meslek Yüksekokulu öğrencileri %20,3,

Eğitim Fakültesi öğrencileri %16,6'lık kısmı oluşturmaktadır. Aynı zamanda katılımcıların %92,1'i (n=639) anne babası birlikte; %1,9'u (n=13) ayrı yaşamaktadır. %1,9'u boşanmış (n=13) ve %3,9'u (n=28) diğer kategorisinde yer almaktadır. Verilere dayanarak katılımcı grubun anne ve babasının ekseriyetle beraber yaşadığı saptanmıştır.

2.3.2. Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği (REST)

Eş seçiminde sınırlayıcı inançları ölçmek için Cobb, Larson ve Watson (2003) tarafından hazırlanan ölçeğin Türkçe uyarlaması Hüdayar Cihan Güngör, Müge Yılmaz ve Seher Balcı Çelik (2011) tarafından yapılmıştır. Ölçek 32 maddeden oluşmaktadır ve "kesinlikle katılmıyorum" ile "kesinlikle katılıyorum" arasında değişen 5'li Likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışması iki yöntemle saptanmıştır. İlk olarak Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve $\alpha=.65$ olarak bulunmuştur. REST Ölçeği'nin yapı geçerliğini belirlemek için temel bileşenler analizi kullanılarak faktör analizi yapılmış ve varimaks eksen döndürme tekniği uygulanmıştır. REST Ölçeği'nin alt ölçeklerinin iç tutarlık katsayıları ise, .33 ile .98 aralığında değişmektedir. İkinci olarak iki hafta ara ile yapılan test-tekrar test yöntemi sonucu Pearson korelasyon katsayısı .61 olarak bulunmuştur. Yirmi sekiz maddelik ölçeğin, "Yalnız ve Tek Doğru", "Aşk Yeterli", "Beraber Yaşama", "Tam Güven", "İdealleştirme", "Çaba Göstermeme", "Zıt Kutuplar" olmak üzere yedi alt faktörde toplandığı ve toplam varyansın %49,84'ünü açıkladığı görülmüştür. REST Ölçeği'nin bekar üniversite öğrencileri için geçerli ve güvenilir sonuçlar verdiği bulunmuştur. Ölçeğin bu araştırma için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.78 bulunmuştur. Ölçeğin dikkat dağıtan noktaları puan hesaplanırken dikkate alınmayan 1., 9., 20. ve 30. puanlardır. Böylece ölçekteki dikkat dağıtıcı noktalar dışında 28 puan ve 7 alt boyutu vardır: "Tek doğru", "Sevgi yeter", "Birlikte yaşamak", "Tam güven", "İdealleştirme", "Zahmetsiz", "Karşıt Kutuplar". Ölçeğin 10, 6, 29, 16 ve 24. maddeleri ters sırada puanlanarak hem ölçek alt boyutları hem de ölçek için toplam puan elde edilir. Ölçekten alınabilecek puan toplamı 28, alınabilecek en yüksek puan 140'tır. Ölçekten alınan puanın düşük olması eş seçimine ilişkin düşük düzeyde sınırlayıcı inancı, yüksek puan ise yüksek düzeyde inancın göstergesidir (Güngör, vd. 2011, 181-187).

2.3.3. Ok-Dini Tutum Ölçeği

Araştırmada veri toplamak için kullanılan Ok-Dini Tutum Ölçeği, Üzeyir Ok (2011) tarafından geliştirilmiştir. İki farklı örneklemden alınan sonuçlar ile ölçeğin iç tutarlığının yüksek ve yapılan açılsal ve doğrulayıcı faktör analizleriyle geçerli ve iyi bir model olduğu tespit edilmiştir. Kriter geçerliliğini saptamak amacıyla "Francis Hristiyanlığa Yönelik Dini Tutum Ölçeği ve İç Güdümlü Dindarlık Ölçeği" ile korelasyonundan faydalanılarak ölçeğin iyi bir kriter geçerliliğine sahip olduğu (.81 ve .91) saptanmıştır. Ölçeğin bu araştırma için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.72 bulunmuştur. Ok, sosyal psikolojide tutum unsuru olarak kabul edilen bilişsel, duyuşsal ve davranışsal unsurlardan yola çıkarak

hazırladığı ölçeğe Tanrı ile ilişkinin ek bir boyutunu, yani “ilişkisel” boyutunu eklemiştir (2011). Ölçeğin bilişsel boyutu dine ilişkin “bakış açısı ve genel kanı”, davranışsal boyutu bireyin günlük yaşamdaki davranışlarını ne ölçüde yönlendirme gücünün olduğunu, duygusal boyutu ise “din hakkında ne düşündükleri”ni ölçmektedir. Son olarak ilişkisel boyut Tanrı ile olan ilişkiyi ifade etmektedir. Bireyin kendini Tanrıya yakın görüp görmediği anlamına gelir. Böylece dört alt boyut ve toplam sekiz maddeden oluşan dini tutum ölçeği her bir alt boyut için dört soru olacak şekilde tasarlanmış olsa da her bir alt boyutu en iyi temsil eden iki madde tercih edilerek geliştirilmiştir (Ok, 2011).

2.4. Verilerin Analizi

Anket verilerinin analizi Windows SPSS 17 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Verilerin normallik dağılımları Skewness ve Kurtosis değerlerinin +-2 aralığında olması koşuluyla sağlanmıştır (George-Mallery, 2010). Buna göre Ok-Dini Tutum Ölçeği Skewness değeri -1,292 (ss= ,093), Kurtosis değeri 2,134 (ss= ,185); Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği Skewness değeri ,136 (ss= ,093), Kurtosis değeri 1,125 (ss= ,185) bulunmuştur. Uç değerlerin dahil edildiği veri analizinde, dini tutum, romantizm ve eş seçimi tutumu ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmek için t-testi ve varyans analizi (ANOVA-F testi) yapılmıştır. ANOVA’da anlamlı farklılaşma gösteren çoklu gruplarda hangi gruplarda farklılaşma olduğunu belirlemek için Tukey’s HSD testi kullanılmıştır. Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu ölçekleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Analizi, demografik değişkenler ile ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ki-kare analizi yapılmıştır.

2.5 Araştırmanın Hipotezleri

h1. Eş olarak tercih edilen kişide eğitim düzeyi ve ekonomik durum eşitliği arayan katılımcıların oranı diğerlerinden daha yüksektir.

h2a. Katılımcıların çoğunluğu eş olarak seçilecek kişiyle aynı dini inanca sahip olmayı tercih eder.

h2b. Katılımcıların çoğunluğu için eş seçiminde etnik köken belirleyici değildir.

h3. Katılımcıların dini tutum puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Kadın katılımcıların dini tutum puanları erkek katılımcılardan daha yüksektir.

h4. Katılımcıların dini tutum puanları fakülte değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin dini tutum puanı, diğer fakülte öğrencilerinden daha yüksektir.

h5. Yüksek dini tutum puanı ile eş seçiminde etnik kökeni önemseme tutumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

h6. Yüksek dini tutum puanı ile eş seçiminde dini inancı önemseme tutumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.

h7. Romantizm ve eş seçim tercihleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Kadın katılımcıların eş seçimine yönelik sınırlandırıcı inançları erkek katılımcılara göre daha yüksektir.

h8. Romantizm ve eş seçimi tercihleri fakülte değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

h9. Romantizm ve eş seçim tutumu ve alt boyutları ile dini tutum ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.

2.6 Araştırmanın Etik Durumu

Araştırma için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurulu'nun 27/12/2018 tarihli 353170 sayı ve 8 no'lu kararı ile etik kurulu izni alınmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

3.1. Örneklemin Eş Seçilecek Kişide Aranan Sosyodemografik Özelliklere Göre Frekans Analizleri

Tablo 1. Örneklemin Eş Olarak Seçilecek Kişinin Eğitim Düzeyi ve Ekonomik Durumu Tercihlerine Göre Frekans Analizi

Eş Seçilecek Kişinin Eğitim ve Ekonomik Düzeyiyle İlgili Tercihler		N	%
Eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi	Benimle aynı olmalıdır	325	47,1
	Benden yüksek olmalı	112	16,2
	Benden düşük olmalı	13	1,9
	Benim için önemli değil	240	34,8
	Toplam	692	100,0
Eş olarak seçilecek kişinin ekonomik durumu	Benimle aynı olmalıdır	205	29,7
	Benden yüksek olmalı	175	25,4
	Benden düşük olmalı	8	1,2
	Benim için önemli değil	302	43,8
	Toplam	692	100,0

Tablo 1'de gösterildiği gibi; eş olarak seçilen kişinin eğitim durumunun kendi eğitim düzeyi ile aynı olmasını tercih edenlerin oranı yapılan analiz sonrasında %47,1, eş olarak seçilen kişinin eğitim seviyesinin kendisinden daha yüksek olmasını tercih edenlerin oranı %16,2'lik düzeyi oluşturmaktadır. Seçtiği eşin eğitim düzeyinin kendisinden düşük olmasını tercih edenlerin oranı %1,9 iken seçtiği kişinin eğitim düzeyinin önemli olmadığını belirtenlerin oranı %34,8 olarak tespit edilmiştir. Veriler, eş olarak seçeceği kişinin eğitim

düzeyinin kendisi gibi olmasını tercih edenlerin oranının diğerlerine göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Eş olarak uygun bulunan kişinin ekonomik durumunun kendisi ile aynı olmasını tercih edenlerin oranı %29,7'lik dilimi oluştururken; eş olarak seçilen kişinin ekonomik durumunun kendisinden daha yüksek olması gerektiğini belirtenlerin oranı %25,4; seçilen eş adayının ekonomik durumunun kendisinden düşük düzeyde olmasını tercih edenlerin oranı %1,2; seçilen kişinin ekonomik durumunun ehemmiyetli olmadığını belirtenlerin oranı %43,8'i oluşturmaktadır. Veriler neticesinde; eş olarak seçilen kişinin ekonomik durumunun kendisi için önemli olmadığını belirtenlerin oranı diğer katılımcılara nazaran daha fazla olduğu elde edilen bulgular arasında değerlendirilebilir.

Tablo 2. Örneklemde Eş Olarak Seçilecek Kişinin Dini İnancı ve Etnik Kökeni ile İlgili Tercihlerine Göre Frekans Analizi

Eş Seçilecek Kişinin Etnik Kökeni ve Dini İnancıyla İlgili Tercihler		n	%
Eş olarak seçilecek kişinin dini inancı	Benimle aynı olmalıdır	582	84,1
	Benim için fark etmez	110	15,9
	Toplam	692	100,0
Eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni	Benim için önemlidir	415	60,1
	Benim için önemli değildir	276	39,9
	Toplam	691	100,0

Tablo 2'de belirtildiği gibi; eş olarak seçilen kişinin kendi dini inançları ile benzer olmasını uygun görenlerin oranı %84,1'lik kısmı oluştururken, ideal eş olarak seçilen kişinin dini inançlarının önemli olmayacağını belirtenlerin oranı ise %15,9 olduğu elde edilen bulgular arasındadır.

İdeal eş olarak görülen kişinin etnik kökeninin kendisi için önem arz ettiğini söyleyenlerin oranı %60,1, eş adayının etnik özelliğinin kendisi için önem arz etmediğini belirtenlerin oranı ise %39,9'luk kısmı oluşturduğu analiz sonucunda elde edilen bulgular arasındadır. Katılımcıların yüksek oranda eşleri ile aynı etnik kökene sahip olmayı tercih ettiklerini neticesine ulaşılmıştır.

3.2. Dini Tutum Ölçeği ile Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Tablo 3. Dini Tutum ile Cinsiyet Değişkeni Ölçeği Arasındaki İlişkiye Dair Bağımsız Örneklem T- Testi Analizi

Cinsiyet (K-Kadın, E- Erkek)	n	Ortalama	Std. Sapma	F	p	
Dini Tutum	K	374	31.68	4.44	1.754	0.080

Necla Koca- Sema Yılmaz/Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçimi Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi| 266

	E	319	31.06	4.89		
Bilişsel Tutum	K	374	5.78	1.05	0.317	0.751
	E	319	5.75	1.16		
Duyuşsal Tutum	K	374	8.22	1.87	-0.157	0.875
	E	319	8.24	1.97		
Davranışsal Tutum	K	374	4.15	1.03	1.957	0.051
	E	319	3.99	1.14		
İlişkisel Tutum	K	374	9.30	1.34	2.432	0.015*

Tablo 3'te belirtildiği gibi; t-Testi sonucunda dini tutum ölçeği ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiye dair bulgular elde edilmiş; ilişkisel alt parametrenin kadın ve erkek katılımcılar arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği, diğer alt parametrelerin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Hatta bazen iki cins arasında kısmi farklılıklar olsa da, kadın ve erkeğin dindarlığının iki uçta olmadığını söylemek daha doğrudur denilebilir.

Tablo 4. Dini Tutum ile Fakülte Değişkeni Ölçeği Arasındaki İlişkiye Dair Tek Yönlü Varyans Analizi

		n	Ortalama	Std. Sapma	F	p
Dini Tutum Ölçeği	İlahiyat	143	32.87	3.39	7.183	0.000*
	BESYO	123	31.20	4.66		
	Edebiyat	171	30.48	5.61		
	MYO	141	31.94	4.00		
	Eğitim	115	30.46	4.71		
	Total	693	31.40	4.66		
Bilişsel Tutum	İlahiyat	143	5.85	0.72	2.767	0.027*
	BESYO	123	5.73	1.14		
	Edebiyat	171	5.59	1.26		
	MYO	141	5.98	1.04		
	Eğitim	115	5.68	1.24		
	Total	693	5.76	1.10		
Duyuşsal Tutum	İlahiyat	143	8.59	1.47	2.447	0.045*
	BESYO	123	8.25	2.00		
	Edebiyat	171	8.00	2.24		
	MYO	141	8.32	1.77		
	Eğitim	115	8.00	1.93		
	Total	693	8.23	1.92		
Davranışsal Tutum	İlahiyat	143	4.48	0.81	7.049	0.000*

Necla Koca- Sema Yılmaz/Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçimi Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi| 267

	BESYO	123	4.01	1.11		
	Edebiyat	171	3.86	1.24		
	MYO	141	4.04	1.11		
	Eğitim	115	4.01	0.96		
	Total	693	4.08	1.08		
İlişkisel Tutum	İlahiyat	143	9.48	1.02	5.922	0.000*
	BESYO	123	9.02	1.70		
	Edebiyat	171	9.06	1.61		
	MYO	141	9.46	1.26		
	Eğitim	115	8.74	1.69		
	Total	693	9.17	1.49		

Tablo 4'te belirtildiği gibi; dini tutum ölçeği katılımcılar genel puan tablosu değerlendirilirse; test sonucunda ilahiyat fakültesi öğrencilerinin puan ortalaması BESYO, eğitim ve edebiyat fakültesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Meslek yüksekokulu çalışma öğrencilerinin edebiyat ve eğitim fakültesi katılımcılarına göre ortalama düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilen araştırmada, katılımcıların dini tutum düzeylerinin eğitim alınan fakülteye göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

Dini tutum alt boyutları için değerlendirme yapılacak olursa; bilişsel alt boyut için, ilahiyat fakültesi örneklem grubunun ölçekten aldığı ortalama puanın, edebiyat fakültesi çalışma grubundan önemli ölçüde yüksek olduğu görülmektedir. Buna ek meslek yüksekokulları katılımcılarının ölçekten aldığı ortalama puanlarının edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerine nazaran anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

Duyuşsal tutum için; ilahiyat fakültesi katılımcılarının ortalaması edebiyat ve eğitim fakültesi katılımcılarından anlamlı derecede daha yüksekken davranışsal tutum alt parametresi için; ilahiyat fakültesi öğrencileri ortalaması diğer fakülte öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. İlişkisel tutum alt boyutu için; fakülteler arasında ilahiyat fakültesi ve MYO araştırma grubunun ortalaması BESYO, edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksek olduğu elde edilen sonuçlar arasındadır.

Tablo 5. Dini Tutum Ölçeğinin Eş Olarak Seçilecek Kişinin Etnik Kökenine Göre Değişimini Tespit Etmek İçin Yapılan T-Testi

		n	Ort.	Ss	F	p
Dini Tutum Ölçeği	Benim için önemlidir	415	32.0	4.2	17.556	0.000*
	Benim için önemli değildir	276	30.5	5.1		
	Total	691	31.4	4.7		

Necla Koca- Sema Yılmaz/Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçimi Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi| 268

Bilişsel Tutum	Benim için önemlidir	415	5.8	1.1	0.146	0.702
	Benim için önemli değildir	276	5.7	1.1		
	Total	691	5.8	1.1		
Duyuşsal Tutum	Benim için önemlidir	415	8.4	1.7	12.268	0.000*
	Benim için önemli değildir	276	7.9	2.2		
	Total	691	8.2	1.9		
Davranışsal Tutum	Benim için önemlidir	415	4.2	1.0	23.683	0.000*
	Benim için önemli değildir	276	3.8	1.2		
	Total	691	4.1	1.1		
İlişkisel Tutum	Benim için önemlidir	415	9.3	1.4	4.554	0.033*
	Benim için önemli değildir	276	9.0	1.6		
	Total	691	9.2	1.5		

Tablo 5’te verilen; eş olarak uygun görülen kişinin etnik özelliklerine göre dini tutum alt boyutları olan davranış, duyuşsal ve ilişkisel tutumların önemli oranda farklılaştığı ulaşılan bulgular arasındadır. Eş olarak uygun görülen kişinin etnik kökeninin kendileri için önemli olduğunu belirtenlerin genel dini tutum düzeyi ile duyuşsal ve ilişkisel tutum düzeyi, tercih edilen eş adayının etnik kökeninin önemli olmadığını belirtenlerden anlamlı derecede yüksektir. Kişilerin kendi niteliklerinde ırk, etnik köken ve sosyal sınıf açısından birbirine benzeyen eş adaylarını tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6. Dini Tutum Ölçeğinin Eş Olarak Seçilecek Kişinin Dini İncancına Göre Değişimini Tespit Etmek İçin Yapılan T-Testi

		n	Ort.	Ss	F	P
Dini Tutum Ölçeği	Benimle aynı olmalıdır	582	32.16	3.87	112.998	0.000*
	Benim için fark etmez	110	27.38	6.19		
	Total	692	31.40	4.66		
Bilişsel Tutum	Benimle aynı olmalıdır	582	5.80	1.04	4.989	0.026*
	Benim için fark etmez	110	5.55	1.38		
	Total	692	5.76	1.10		
Duyuşsal Tutum	Benimle aynı olmalıdır	582	8.48	1.66	66.377	0.000*
	Benim için fark etmez	110	6.93	2.56		
	Total	692	8.23	1.92		
Davranışsal Tutum	Benimle aynı olmalıdır	582	4.25	0.92	111.182	0.000*
	Benim için fark etmez	110	3.15	1.37		
	Total	692	4.08	1.08		

Necla Koca- Sema Yılmaz/Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçimi Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi| 269

İlişkisel Tutum	Benimle aynı olmalıdır	582	9.32	1.29	42.416	0.000*
	Benim için fark etmez	110	8.34	2.12		
	Total	692	9.17	1.49		

Tablo 6 incelendiğinde; tüm alt parametrelerin anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği elde edilen bulgular arasındadır ($p < 0,05$). Katılımcıların, eş olarak uygun gördükleri kişinin dini inancının kendileriyle benzer olması gerektiğini belirtenlerin genel dini tutum düzeyi ile davranışsal, ilişkisel, bilişsel ve duyuşsal tutum alt parametre düzeyleri bağlamında eş olarak uygun bulunan kişinin dini inancının kendisi için önem arz etmediğini belirtenlerin dini tutumundan anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği ile Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Tablo 7. Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişkiye Dair Bağımsız Örneklem T- Testi Analizi

		n	Ort.	Ss	t	p
Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu	K	374	85.45	11.17	-6.285	0.000*
	E	319	91.35	13.54		
Beraber Yaşama Tutumu	K	374	1.97	0.98	-10.475	0.000*
	E	319	2.80	1.09		
Yalnız ve Tek Doğru Tutumu	K	374	2.85	0.74	-1.739	0.083
	E	319	2.95	0.86		
Aşk Yeterli Tutumu	K	374	3.31	0.76	0.269	0.788
	E	319	3.30	0.77		
Çaba Göstermeme Tutumu	K	374	3.31	0.66	-5.388	0.000*
	E	319	3.59	0.75		
İdealleştirme Tutumu	K	374	3.04	0.60	-1.836	0.067
	E	319	3.12	0.62		
Zıt Kutuplar Tutumu	K	374	3.00	0.54	-1.343	0.180
	E	319	3.06	0.62		
Tam Güven Tutumu	K	374	3.59	0.62	-0.538	0.591
	E	319	3.61	0.67		

Tablo 7 incelendiğinde; romantizm ve eş seçimi tutumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark vardır. Çalışmamızda romantizm ve eş seçimi ölçeğinden alınan toplam puan ile birlikte yaşama ve çaba göstermeme parametreleri cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterirken, diğer parametreler cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Ölçekten elde edilen toplam puan ve alt parametrelerde erkeklerin ortalama puanlarının, kadın

katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle, romantizm ve eş seçimi tutumu ölçeğinin genel düzeyinin yanı sıra birlikte yaşamaya ilişkin sınırlandırıcı inançlar ve çaba göstermeme alt boyutunun erkek katılımcılarda kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu analiz sonucunda tespit edilmiştir.

Tablo 8. Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu Ölçeği ile Örneklem Grubunun Fakültesine Göre Değişimi ile İlgili Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi

		n	Ortalama	Std. Sapma	f	p
Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu	İlahiyat	143	84.35	11.81	6.304	0.000*
	BESYO	123	91.64	14.28		
	Edebiyat	171	88.50	11.68		
	MYO	141	89.41	12.64		
	Eğitim	115	87.16	12.11		
	Total	693	88.17	12.66		
Beraber Yaşama Tutumu	İlahiyat	143	1.73	0.87	18.479	0.000*
	BESYO	123	2.79	1.07		
	Edebiyat	171	2.45	1.13		
	MYO	141	2.45	1.13		
	Eğitim	115	2.41	1.06		
	Total	693	2.35	1.11		
Yalnız ve Tek Doğru Tutumu	İlahiyat	143	2.85	0.77	1.977	0.096
	BESYO	123	3.07	0.83		
	Edebiyat	171	2.84	0.84		
	MYO	141	2.90	0.78		
	Eğitim	115	2.84	0.72		
	Total	693	2.89	0.80		
Aşk Yeterli Tutumu	İlahiyat	143	3.35	0.70	1.045	0.383
	BESYO	123	3.33	0.74		
	Edebiyat	171	3.33	0.81		
	MYO	141	3.31	0.78		
	Eğitim	115	3.17	0.79		
	Total	693	3.31	0.77		
Çaba Göstermeme Tutumu	İlahiyat	143	3.38	0.73	0.898	0.465
	BESYO	123	3.51	0.74		
	Edebiyat	171	3.45	0.66		
	MYO	141	3.48	0.74		
	Eğitim	115	3.37	0.72		

Necla Koca- Sema Yılmaz/Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçimi Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi | 271

	Total	693	3.44	0.72		
İdealleştirme Tutumu	İlahiyat	143	2.96	0.62	3.583	0.007*
	BESYO	123	3.19	0.63		
	Edebiyat	171	3.04	0.60		
	MYO	141	3.17	0.57		
	Eğitim	115	3.04	0.63		
	Total	693	3.08	0.61		

Tablo 8’de belirtildiği gibi; romantizm ve eş tercihi ile fakülte seçimi arasında anlamlı bir fark olduğu ulaşılan bulgulardandır. Bu bağlamda, romantizm ve eş seçimi tutumu ölçeğinden alınan toplam puan ile birlikte yaşama ve idealleştirme parametreleri fakülteye göre anlamlı farklılık gösterirken, diğer parametreler anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Romantizm ve eş seçimi tutumu ölçeğinde; BESYO katılımcı grubunun ortalama puanı, ilahiyat fakültesi, edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinden önemli ölçüde yüksektir. Ayrıca meslek yüksekokulu öğrencilerinin puan ortalaması da ilahiyat fakültesi öğrencilerine göre anlamlı olarak yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, eğitim fakültesi öğrencilerinin puan ortalaması, ilahiyat fakültesi öğrencilerine göre anlamlı derecede yüksektir. İdealleştirme alt düzeyi için; BESYO katılımcı grubunun ortalama puanı, ilahiyat, edebiyat ve eğitim fakültesi katılımcılarından önemli ölçüde yüksektir. Diğer bir sonuç olarak bulgular arasında meslek yüksekokulu öğrencilerinin puan ortalamalarının ilahiyat öğrencilerine göre anlamlı olarak yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar çerçevesinde fakülteler arasındaki farkın, bir bütün olarak alınan din eğitiminden kaynaklandığı yorumu doğru olacaktır.

Tablo 9. Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu ile Dini Tutum Korelasyon Analizi

		Dini Tutum	Bilişsel Tutum	Duyuşsal Tutum	Davranışsal Tutum	İlişkisel Tutum
Romantizm ve Eş Seçimi Tutumu	r	-.056	-.030	.010	-.070	-.048
	p	.143	.436	.800	.067	.202
Beraber Yaşama Tutumu	r	-.282**	-.048	-.206**	-.268**	-.221**
	p	.000	.208	.000	.000	.000
Yalnız ve Tek Doğru Tutumu	r	.037	-.015	.066	.019	.032
	p	.330	.685	.083	.619	.402
Aşk Yeterli Tutumu	r	.033	.033	.031	.034	.006
	p	.391	.393	.417	.373	.870
Çaba Göstermeme Tutumu	r	.048	-.008	.099**	.015	.025
	p	.210	.842	.009	.691	.509

İdealleştirme Tutumu	r	.036	-.026	.068	.032	.015
	p	.341	.492	.075	.395	.701
Zıt Kutuplar Tutumu	r	.006	-.015	.050	.009	-.021
	p	.882	.687	.190	.817	.575
Tam Güven Tutumu	r	.033	-.025	.048	.012	.065
	p	.386	.509	.205	.756	.087

Tablo 9’da belirtildiği gibi; romantizm ve eş seçimi tutumu ölçeğinin “birlikte yaşama” alt parametresiyle dini tutum ölçeğinin genelinden alınan toplam puan ile .282 davranışsal alt parametresi ile .268 düzeyinde, duyuşsal tutum alt parametresi ile .206 düzeyinde, ilişkisel alt parametresi ile .221 düzeyinde negatif yönlü anlamlı ilişkisi bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular dini tutumu romantizm ve eş seçim tutumu ölçeği çaba göstermeme alt boyutunun, duyuşsal ve davranış alt boyutu ile .099 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı ilişkisi bulunduğu elde edilen bulgular arasındadır.

Tartışma ve Sonuç

Din kavramı birçok bilimsel ve akademik araştırmaya konu olmakla birlikte, din ve evlilik çalışmalarının tarihi çok uzun değildir. Dinin bir değişken olarak evlilikle ilişkisi, 1960’lı ve 1970’li yıllarda çalışma ve araştırma alanında yer bulamamıştır (Larson, 1989). Din ve aile kurumuna yönelik nitelikli çalışmalar daha ziyade 1980’li yıllarda başlamış ve 2000’li yıllarda ilgi odağı haline gelmiştir. Bu çalışmada dini inançlar, romantizm ve eş tercihi arasındaki ilişkinin yönlerine dayanarak, eş seçiminde sınırlayıcı inançlar ve sosyo-demografik değişkenler hakkındaki bulgular yer almaktadır.

Araştırmada ele alınan ilk hipotez: “Eş olarak tercih edilen kişide eğitim düzeyi ve ekonomik durum eşitliği arayan katılımcıların oranı diğerlerinden daha yüksektir.” şeklindeydi. Elde edilen bulgular çerçevesinde eğitim düzeyinin kendi eğitim düzeyinde olmasını tercih edenlerin oranının diğerlerine nazaran daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir başka değişken olarak eş olarak seçilecek kişinin ekonomik düzeyi ile ilgili elde edilen sonuçlara göre; eş olarak seçilen kişinin ekonomik durumunun kendisi için önemli olmadığını tercih edenlerin oranının diğerlerine nazaran daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 1). Bu neticede katılımcıların eş olarak uygun gördükleri kişiler için eğitim düzeyinin önemli olması doğrulanırken ekonomik düzey ile ilgili hipotez doğrulanmamıştır. Ekonomik kaygıların katılımcı grup için ikinci planda kaldığı yorumu yapılabılırken; bulgulara eş seçiminde eğitim düzeyinin önemli görüldüğü Pınar (2008) ve Tüzemen-Özdağoğlu’nun (2007) bulguları ile benzerlik göstermektedir. Katılımcı grup tarafından eğitimin önemli bir kriter olarak tercih edilmesi araştırmanın örnekleminin üniversite öğrencilerinin eğitime önem veren bir grup olması ile yorumlanabilir. Bununla birlikte eş seçim kuramlarından biri olan evrim kuramına göre; iyi eğitim almış olmanın

bireylerin daha donanımlı olmasını sağlayacağı genel fikrinden yola çıkarak araştırma grubunun eş seçerken eğitimi önemsemeleri iyi bir ebeveyn aday ve iyi kaynaklara sahip olmayı sağlayacağı beklentisi ile açıklanabilir.

Araştırmanın 2 . hipotezi “Katılımcıların çoğunluğu eş olarak seçilecek kişiyle aynı dini inanca sahip olmayı tercih eder; katılımcıların çoğunluğu için eş seçiminde etnik köken belirleyici değildir.” Ulaşılan bulgulara göre; eş olarak seçilen kişinin dini inançlarının kendisinininki ile aynı olması gerektiğini belirtenlerin oranı diğerlerine nazaran daha yüksektir. Eş seçimi tutumunda eş adayında dini inançları belirleyici olarak gören katılımcıların oranı, ekonomik durum ve etnik kökeni belirleyici görenlere göre daha yüksektir (Tablo 2). Literatüre bakıldığında değerler bakımından, politik ve dini inanç bakımından benzer özelliklere sahip olmanın eş seçiminde önem arz ettiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgu, istendik bir özellik olarak eş seçiminde ideolojik ve dini görüş hususunun tercih konusu olduğunu belirten çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Buss, 1985; Bozgeyikli-Toprak, 2013; Durmazkul, 1991) Dinin etkisi, eş olarak seçilen kişinin dini hayatında olduğu gibi, etkileşim ve girişimlerde de görülebilir. Bener (2011) de konuyla ilgili, eş adayında eş seçiminde dinin etkisi ile aynı dine mensup olmaya öncelik verdiği, araştırmaya katılan örneklemin farklı dini inançlara sahip kişilerle evlenmeyi onaylamadığı araştırma sonucuna benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte eş olarak uygun görülen kişinin etnik kökeni belirleyici değildir hipotezi doğrulanmamış, katılımcıların eş tercihlerinde eş adayları ile aynı etnik kökene sahip olmayı tercih ettikleri görülmüştür. Bu durum gelişen milli duyguların eş seçiminde etkisinin olduğu ile açıklanabilir. Maliki, (2009) Güney Nijerya’da yaşayan yedi farklı üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada eş seçim kriterlerini incelemiş ve farklı üniversiteden öğrencilerin görüşlerini almıştır. Eş seçiminde önemli olan en baskın faktör bireylerin “karakter özellikleri” olmuştur. Ancak insanların eş seçiminde tercihlerini belirleyen başka faktörlerin de olduğu; “dini ve etnik benzerlikler, fiziksel sağlık, fiziksel görünüm, meslek ve eğitim düzeyi” olarak tespit edilmiştir.

Araştırmanın 3. hipotezi “Katılımcıların dini tutum puanları cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Kadın katılımcıların dini tutum puanları erkek katılımcılardan daha yüksektir.” şeklindeydi. Dini tutum ölçeği ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan t-testinde (Tablo 3); ilişkisel alt parametrenin kadın ve erkek katılımcılar arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği görülürken, diğer alt parametrelerin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. İki cins arasında kısmi farklılıklar olsa da, kadın ve erkeğin dindarlığının iki uçta olmadığını söylemek daha doğru olabilir. Hipotezin ilişkisel alt boyutu doğrulanmışken diğer alt boyutları için geçersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalardan biri olan (Özbaydar, 1970), kadın ve erkek arasında inançlar açısından bir fark olmadığı

saptanmıştır. Sezen (2008) ve Aydın (2008) tarafından yapılan çalışmalarda cinsiyete göre dini inanç düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Koç vd. (2009) ahlaki yargı düzeyleri arasında cinsiyet açısından anlamlı bir fark görmemiştir.

Araştırmanın 4. hipotezine göre “Katılımcıların dini tutum puanları fakülte değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin dini tutum puanı, diğer fakülte öğrencilerinden daha yüksektir.” Dini tutum ile fakülte arasındaki ilişki değerlendirildiğinde; ilahiyat fakültesi öğrencilerinin dini tutum düzeyi diğer fakülte öğrencilerinin dini tutum düzeyine göre daha yüksek bulunurken; dini tutum alt boyutları için hipotez doğrulanmış; bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve ilişkisel alt boyutlarının tamamında farklılık göstermiştir (Tablo 4). Benzer bir çalışma yapan Apaydın (2001), ilahiyat fakültesinde okuyan öğrencilerin dini tutumlarının diğer fakültelerde okuyan öğrencilerin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşırken; Ferşadoğlu (2013), benzer bir çalışmada imam hatip lisesi öğrencilerinin dindarlık düzeylerinin diğer lise öğrencilerine nazaran daha yüksek olduğunu saptamıştır. Doğan’a (2010) göre, alınan din eğitimi sonuçların bu şekilde çıkmasında büyük rol oynamaktadır.

Araştırmanın 5. hipotezi “Yüksek dini tutum puanı ile eş seçiminde etnik kökeni önemseme tutumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.” şeklindeydi. Tablo 5’te verilen bulgulara göre eş olarak tercih edilecek kişide etnik kökenin belirleyici olması dini tutum alt boyutları olan davranışsal, duyuşsal ve ilişkisel tutumlara göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Eş olarak uygun görülen kişinin etnik kökeninin kendileri için önemli olduğunu belirtenlerin genel dini tutum düzeyi ile duyuşsal ve ilişkisel tutum düzeyi, tercih edilen eş adayının etnik kökeninin önemli olmadığını belirtenlerden anlamlı derecede yüksektir. Kişilerin kendi niteliklerinde ırk, etnik köken ve sosyal sınıf açısından birbirine benzeyen eş adaylarını tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın 6. hipotezi “Yüksek dini tutum puanı ile eş seçiminde dini inancı önemseme tutumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır.” şeklindeydi. Elde edilen bulgular incelendiğinde; tüm alt parametrelerin anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür (Tablo 6). Katılımcılardan eş olarak uygun gördükleri kişinin dini inancının kendileriyle benzer olması gerektiğini belirtenlerin genel dini tutum düzeyi ile davranışsal, ilişkisel, bilişsel ve duyuşsal tutum alt parametreleri arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve hipotez doğrulanmıştır. Bulgular, Durmazkul (1991) ve Tarhan’ın (2020) üniversitede öğrenim gören kişilerle yaptığı çalışmada katılımcıların dini inançlarına bağlı olarak kendine benzer bir eş adayını tercih ettiklerine dair sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın 7. hipotezi “Romantizm ve eş seçim tercihleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Kadın katılımcıların eş seçimine yönelik sınırlandırıcı inançları erkek katılımcılara göre daha yüksektir.” şeklindedir. Araştırma sonuçları incelendiğinde romantizm, eş seçimi ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık elde edilen

bulgular arasındadır (Tablo 7). Çalışmada romantizm ve eş seçimi ölçeğinden alınan toplam puan ile birlikte yaşama ve çaba göstermeme parametreleri cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterirken, diğer parametreler cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Ölçekten elde edilen toplam puan ve alt parametrelerde erkeklerin ortalama puanlarının, kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle, romantizm ve eş seçimi tutumu ölçeğinin genel düzeyinin yanı sıra birlikte yaşamaya ilişkin sınırlandırıcı inançlar ve çabanın erkek katılımcılarda kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu analiz sonucunda tespit edilmiştir. 7. hipotez doğrulanmamış, kadın katılımcıların sınırlandırıcı inançları erkek katılımcılara nazaran anlamlı farklılık göstermemiştir. Bireylerin evlilik sürecine girmelerinde romantik duyguların etkili olduğu bilinmektedir. Çok sayıda çalışma romantik inançların yetişkin bireylerde yaygın olduğunu ortaya koymuştur (Holmes, 2007; Lazarus, 2001). Tarhan (2020) çalışmasında katılımcıların “Evlendenen birlikte yaşamayı onaylıyor musunuz?” sorusuna “Evet” diyenlerin oranı %33,1; “Hayır” diyenlerin oranı ise %51,8 olduğu, öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu durumu onaylamadıkları ve kadınların erkeklere göre bu durumu daha fazla reddettikleri sonucu bu çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Çalışmada elde edilen bulgularda erkek katılımcıların ölçeğinin genel düzeyinin yanı sıra birlikte yaşamaya ilişkin sınırlandırıcı inançlar ve çaba göstermeme alt boyutunun kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek oluşu erkeklerin toplumsal ve kültürel inançlar ile ilgili, çocuk sahibi olmak, toplumun evliliğe yönelik kendilerinden beklentileri ve eş seçimine dair beklentilerini karşılamak gibi hususlarda sınırlandırıcı inançlara sahip olmalarında etkili olabileceğini düşündürmektedir. Bir diğer açıdan erkeklerin kadın katılımcılara göre çaba odaklı olmamaları evlilik tercihlerinde etkili olmaktadır denilebilir. Kadınların toplumdaki rolleri, konumları ve yetiştirilme tarzları nedeniyle eş seçiminde birlikte yaşama ve çaba gösterme alt boyutunda erkeklerden farklı tercihleri bulunmakta oldukları düşünülebilir. Bu durum toplumun kadın üzerindeki gücünün karşı cinsle evlilik tercihlerini etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın 8. hipotezi “Romantizm ve eş seçimi tercihleri fakülte değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır.” şeklindeydi. Bulgulara göre romantizm ve eş seçimi tutumu ile fakülte değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğuna ulaşılmış ve hipotez doğrulanmıştır (Tablo 8). Bu bağlamda, romantizm ve eş seçimi tutumu ölçeğinden alınan toplam puan ile birlikte yaşama ve idealleştirme parametreleri fakültelere göre anlamlı farklılık gösterirken, diğer parametreler anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Bireyler evlilik öncesinde evliliğe dair yüksek beklentiler içinde, realiteye aykırı mitlerle evliliğe girebilmektedir. Buna bağlı olarak gerçekdışı inanç ve beklentiler bireylerin hayal kırıklığı yaşamalarına sebep olabilmektedir (Larson, 2016). Bazı araştırmalar evliliğe ve ilişkiye dair gerçekçi olmayan inançların evlilik doyumunu ve ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilediğini tespit etmiştir (Lazarus, 2001). Elde edilen sonuçlar çerçevesinde fakülteler

arasındaki farkın, bir bütün olarak alınan din eğitiminden kaynaklandığı yorumu doğru olacaktır.

Araştırmanın 9. hipotezi “Romantizm ve eş seçim tutumu ve alt boyutları ile dini tutum ve alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.” şeklindeydi. Dini tutum alt boyutları ile romantizm ve eş seçimi tutumu arasındaki pozitif ve negatif ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan korelasyon analizinde romantizm ve eş seçimi tutumu ölçeğinin “birlikte yaşama” alt parametresiyle dini tutum ölçeğinin genelinden alınan toplam puan ile .282 davranışsal alt parametresi ile .268 düzeyinde, duyuşsal tutum alt parametresi ile .206 düzeyinde, ilişkisel alt parametresi ile .221 düzeyinde negatif yönlü anlamlı ilişkisi bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular dini tutumu pozitif olan bireylerin, birlikte yaşamanın evlilikte mutluluğu sağlayacağına yönelik sınırlandırıcı inanca sahip olmadıklarını göstermiştir. Dini normların evlilik dışı birlikteliklere olumsuz bakış açısı dindar katılımcıların beraber yaşamaya yönelik olumsuz bir tutuma sahip olmalarında belirleyici bir faktör olmuştur çıkarımı yapılabilir. Evliliğe yönelik sınırlandırıcı bir inanç olarak çaba göstermeme, evlenilecek kişiye çaba göstermeden ulaşılabilir olması gerekliliğini ileri sürer. Romantizm ve eş seçimi tutumu ölçeği çaba göstermeme alt boyutunun, duyuşsal ve davranışsal alt boyutu ile .099 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı ilişkisi bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgularda ise dindar bireylerin çaba göstermeme sınırlandırıcı inancına sahip oldukları görülmektedir. Bu bağlamda pasif kaderci bakış açısının, sosyal tercihler üzerine olan etkisinden söz edilebilir. Evliliğin daha çok bir şans, kader işi olduğunun düşünülmesi, evlenilecek doğru kişiyi bulmanın çabadan çok, doğal olarak gelişen bir süreç olarak değerlendirilmesi, bireyin iradesinin yansımaları olan mantıklı seçim ve davranışlar sergileyememesine sebep olabilir.

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde dinin bireyler için önemli bir yol gösterici mekanizma olduğu söylenebilir. Dini unsurların düzenleyici kuralları, insanların sosyal yaşamlarında savundukları yüksek ahlaki değerleri sağlamasının yanında diğer tüm alanlarda olduğu gibi eş seçimi konusunda da nitelikli güçlerini göstermektedir. Erkek katılımcıların birlikte yaşama ve alt boyutunda kadın katılımcılara göre daha yüksek puan almalarının nedeninin toplumun kadına yüklediği anlamlar, toplumsal beklentiler ve rollerin etkili olduğuyla ifade edilebilir. Ayrıca çaba göstermeme alt boyutu ile dinin duyuşsal alt boyutu arasındaki pozitif ilişkinin sosyal yaşamda edindikleri tecrübe ile belirlendiği, dindar yaşayan bireylerin ilişkilerinin çaba gösterirlerse güçleneceği ve olumlu sonuçlanacağına dair sınırlayıcı bir inanca sahip oldukları söylenebilir. Elde edilen veriler, eş seçiminde dini tutumun çok önemli bir faktör olduğunu ve yaşam tarzının doğrudan dini yargılara bağlı olduğunu göstermektedir. Değişen ve dönüşen dünyada kültürel hafıza ve dinin toplumsal yaşam üzerindeki etkisinin evlilik yönelimleri ve tercihleri üzerindeki etkisinde var olan kodlarını korumaya devam ettiği söylenebilir (Çelik, 2002). Dini tutum

ölçeği toplam puanları, duyuşsal ve davranışsal alt boyutları ve birlikte yaşama alt boyutu arasındaki negatif ilişki, dindar kişilerin evlilik öncesi yaşam deneyimlerine yönelik olumsuz tutumlara sahip oldukları sonucuna varılmasını sağlamıştır.

Toplumun can damarı olarak adlandırılabilir aile kurumunu güçlendirmek, neslin bilinçli ve sağlıklı evlilik tercihlerinde bulunması için farkındalıkları artırmak amacıyla bu konudaki tutumların belirlenmesi önem arz etmektedir. Evliliğin bir sözleşmenin ötesinde aile kurma bilinci ve hayatın evlilik ile yaşanılmaya değer bir nitelik kazanması hususunda yaygın kültür ögesi olarak kabul görmesi doğru olacaktır. Gelecek çalışmalarda daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilmesi için farklı ve geniş örneklem gruplarında araştırmalar yapılması önerilebilir. Evlilik modelleri farklılık gösterse de evrensel bir kurum olan ailenin sağlam temeller üzerine kurulabilmesi için danışmanlık merkezleri tarafından eş seçimine yönelik bilinçli kararlar alma noktasında rehberlik sunulabilir. Üniversitelerde eş seçim tercihleri hakkında seminer ve konferanslarla bilgilendirme yapılabilir. Evlilik üzerine politika ve projeler hazırlanarak evliliğin niteliğini, devamlılığını ve aile hayatının mutluluğunu sağlamaya yönelik adımlar atılması ve toplumsal düzeyde yapılan çalışmaların desteklenmesi önerilebilir.

Kaynakça

- Apaydın, Halil. *Kişilik Özelliklerinin Dini Tutum ve Davranışlara Etkisi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001.
- Apostolou, Menelaos. "Sexual Selection Under Parental Choice: The Role of Parents In The Evolution of Human Mating." *Evolution and Human Behavior* 28/6 (2007), 403-409.
- Arslan, Hasan. "Dinî Tutumların Oluşum, Gelişim ve Değişimi". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (2009), 77-96.
- Aydın, Cüneyd. *Dinsel Fundamentalizm İle Yeni Çağ İnançlarına Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişkiler*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Babahanoğlu, Rasim. "Eş Seçiminde Kullanan: Bilimsel Bir Araştırma". *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6/2 (2020), 584-596.
- Baumeister, Roy. F.-Heatherton, Todd. F. "Self-Regulation Failure: An Overview". *Psychological Inquiry* 7/1 (1996), 1-15.
https://doi.org/10.1207/s15327965pli0701_1
- Bener, Muhammet. *Dindarlık-Eş Seçimi İlişkisi (SDÜ Örneği)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Bilen, Mürüvvet. *Ailede, Kurumlarda ve Toplumda Sağlıklı İnsan İlişkileri*. Ankara: Teknik Basım Sanayii, 1983.

- Bozgeyikli, Hasan.-Toprak, Emre. "Üniversiteli Gençlerin Eş Seçim Kriterlerinin Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi." *Gençlik Araştırmaları Dergisi* 1/1 (2013), 68-87.
- Bowen, Murray. "The Use of Family Theory in Clinical Practice." *Comprehensive Psychiatry* 7/5 (1966), 345-374. [https://doi.org/10.1016/S0010-440X\(66\)80065-2](https://doi.org/10.1016/S0010-440X(66)80065-2)
- Bronfenbrenner, Urie. "Ecology of the Family as a Context for Human Development: Research Perspectives." *Developmental Psychology*, 22/6 (1986), 723-742. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.22.6.723>
- Buss, David. M. "Human Mate Selection: Opposites Are Sometimes Said to Attract, But in Fact We Are Likely to Marry Someone Who is Similar to Us in Almost Every Variable". *American Scientist* 73/1 (1985), 47-51.
- Ceylan, Fatma Gül. *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimindeki Tercih ve Beklentileri*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994.
- Cihan Güngör, Hüdayar vd. "Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeğinin Uyarlanması Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 4/36 (2011), 180-190.
- Cobb, Nathan vd. "Development of The Attitudes About Romance and Mate Selection Scale". *Family Relations* 52/3 (2003).
- Çelik, Celalettin. *Şehirleşme ve Din*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2002.
- Duran, Şenol-Hamamcı, Zeynep. "Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programının Romantik İlişkiler Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve Çatışma İletişim Tarzları Üzerine Etkisinin İncelenmesi". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 23/23 (2010), 87-100.
- Doğan, Şahin. "Dini Tutumların Oluşmasına Etki Eden Sosyo-Kültürel Faktörler". *Toplum Bilimleri Dergisi* 4/8 (2010), 107-126.
- Durmazkul, Aysel Dursun. *Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçim Tercihleri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1991.
- Ferşadoğlu, Saliha. *15-18 Yaş Lise Öğrencisi Kızların Dini Tutum ve Davranışları (Yalova Örneği)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013
- George, Darren-Mallery, Paul. *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. 10th Edition. Boston: Pearson, 2010.
- Gladding, Samuel T. *Family Therapy. History, Theory, and Practice*. Sixth Edition. England: Pearson Education Limited, 2015.

- Hamarta, Erdal vd. "A Study On Marital Relationship and Marital Life Satisfaction With Regard To Values of Marital Couples." *International Journal of Human Sciences* 2/1 (2015), 55-69.
- Haşiloğlu, Selçuk Burak vd. "Pazarlama Araştırmalarındaki Potansiyel Problemlere Yönelik Bir Araştırma: Kolayda Örneklem ve Sıklık İfadeli Ölçek Maddeleri". *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi* 2/1 (2015), 19-28. doi: 10.5505/piby.2015.47966
- Holmes, Bjarne. "In Search of My "One-And-Only: Romance-Related Media and Beliefs in Romantic Relationship Destiny." *The Electronic Journal of Communication* 17/3-4 (2007), 1-29.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem. *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi, 2017.
- Koç, Mustafa vd.. "Kohlberg'in Ahlaki Gelişim Kuramına Göre Üniversite Öğretim Elemanları ile Öğrenciler Arasındaki Etkileşimin Ahlaki Düzeyi", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6/2 (2009), 757-771.
- Larson, Jeffry. "You're My One And Only: Premarital Counseling For Unrealistic Beliefs About Mate Selection". *American Journal of Family Therapy* 20/3 (1992), 242-253.
- Larson, J. H. "Evlilikle İlgili Mitler". *Çift Terapisti İçin Teknikler: Uzmanlardan Temel Müdahaleler*. ed. GRWeeks, STFife-CM Peterson. 194-198. New York: Routledge. New York: Routledge, 2016.
- Lazarus, Arnold. *Marital Myths Revisited: A Fresh Look At Two Dozen Mistaken Beliefs About Marriage*. California: Impact Publishers, 2001.
- McCullough, Micheal. E., - Willoughby, Brian. L. "Religion, Self-Regulation, and Self-Control: Associations, Explanations, and Implications." *Psychological Bulletin* 135/1 (2009). 69-93. doi:10.1037/a0014213
- Mehmedoğlu, Ali Ulvi. *Kişilik ve Din*. İstanbul: Dem Yayınları, 2006.
- Ok, Üzeyir. "Dinî Tutum Ölçeği Ölçek Geliştirme ve Geçerlik Çalışması". *Uluslararası İnsan ve Bilimler Dergisi* 8/2 (2011), 528-549.
- Özbaydar, Belma. *Din ve Tanrı İnancının Gelişmesi Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Baha Matbaası, 1970.
- Pınar, Gül. "Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı." *Aile ve Toplum* 10/4 (2008), 49-60.
- Özgüven, İbrahim Ethem. *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Nobel Yayınları, 2014.
- Sternberg, Robert J. "A Triangular Theory of Love". *Psychological Review* 93/2 (1986). 119-135. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-295X.93.2.119>

- Sezen, Abdülvahit. *Üniversite Öğrencileri Örneğinde İman Gelişimi ve Dinsel Fundamentalizm Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Çalışma*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.
- Soccio, Douglas J. *Felsefeye Giriş*. çev. Kevser K. Karataş. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2010.
- Şener, Arzu-Terzioğlu, Günsel. "Bazı Sosyo-Ekonomik ve Demografik Değişkenler ile İletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması". *Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi* 4/13 (2008), 7-21.
- Tarhan, Nevzat. "Z Kuşağı Kayıp Kuşak Olmasın." Erişim 07 Ağustos 2023.
<https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/5466/prof-dr-nevzat-tarhan-z-kusagikayip-kusak-olmasin>
- Tüzemen, Adem-Özdağoğlu, Aşkın. "Doktora Öğrencilerinin Eş Seçiminde Önem Verdikleri Kriterlerin Analitik Hiyerarşi Süreci Yöntemi ile Belirlenmesi." *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 21/1 (2007), 215-232.
- Ural, Ayhan-Kılıç, İbrahim. *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık, 2011
- Selman, Adnan-Uçar, Ramazan. "Dini Tercihleri Anlama ve Açıklamaya Farklı Bir Yaklaşım: Rasyonel Seçim Teorisi". *Toplum Bilimleri Dergisi* 10 (2011), 70-91.